U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda a ve věcech politických stran a politických hnutí složeném z předsedy senátu Tomáše Langáška, soudců Josefa Baxy (soudce zpravodaj), Radana Malíka, Petra Mikeše, Pavla Molka, Miloslava Výborného a soudkyně Daniely Zemanové v právní věci navrhovatele: **P. D.**, proti odpůrcům: **1) Ing. Miloš Zeman**, bytem Pražský hrad, Praha 1, **2) Ivana Zemanová**, bytem Pražský hrad, Praha 1, oba zastoupeni JUDr. Markem Nespalou, advokátem se sídlem Vyšehradská 21, Praha 2, a **3) Státní volební komise**, se sídlem nám. Hrdinů 1634/4, Praha 4, týkající se návrhu na vyslovení neplatnosti volby prezidenta republiky konané ve dnech 26. a 27. ledna 2018 (II. kolo),

t a k t o :

I. Návrh **s e z a m í t á .**

II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Volební stížnost

[1] Nejvyšší správní soud obdržel dne 4. února 2018 návrh navrhovatele (dále též „volební stížnost“) na vyslovení neplatnosti druhého kola volby prezidenta republiky konané ve dnech 26. a 27. ledna 2018. Navrhovatel má za to, že došlo ke zveřejňování nepravdivých údajů o kandidátovi prof. Jiřím Drahošovi, a tím tedy k porušení § 35 odst. 4 zákona č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky).

[2] Kandidát prof. Jiří Drahoš čelil dezinformační kampani šířené tzv. řetězovými e-maily. Navrhovatel se domnívá, že rozesílání e-mailů má dosah blížící se dosahu veřejných médií. Odkazuje v této souvislosti na výzkum Českého statistického úřadu „Informační společnost v číslech“, podle něhož používá ve skupině 16+ e-mail 70,6 % populace ČR. Vzhledem k rozdílu 152.184 hlasů mezi oběma kandidáty ve druhém kole volby (tj. 2,74 % platných hlasů, případně 1,82 % voličů v seznamu) se navrhovatel domnívá, že porušení zákona mohlo hrubě ovlivnit výsledek volby. Seznam dezinformací byl shromážděn na webové stránce www.popravde.cz. Jedná se o desítky témat, na které kvůli jejich počtu a způsobu šíření nebylo možné odpovídajícím způsobem reagovat. Mezi jinými se v

řetězových e-mailech šířily tyto informace: a) Jiří Drahoš bude instalován na post prezidenta a Miroslav Kalousek se stane premiérem, což je již dohodnuté; b) správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra rozšiřuje kapacity pro větší počty migrantů po skončení prezidentských voleb, jelikož až Drahoš zvítězí, respektive bude do pozice instalován, povinné kvóty budou moci být spuštěny na začátku léta; c) s Jiřím Drahošem budou po ČR rozmístěny americké základny, jejich vojáci a rakety krátkého a středního doletu.

[3] Navrhovatel dále odkazuje na reportáž České televize ze dne 28. ledna 2018 v pořadu „168 hodin“, v níž byl odhalen autor jednoho z řetězových e-mailů. Domnívá se, že vzhledem k těsnému výsledku voleb nelze říci, že výsledek volby prokazatelně vyjádřil vůli voličů stejně, jako kdyby k porušení zákona nedošlo.

II. Průběh řízení

[4] Nejvyšší správní soud zaslal volební stížnost k vyjádření odpůrcům.

[5] Státní volební komise ve svém vyjádření zdůraznila, že jejím úkolem není dohled nad dodržováním pravidel volební kampaně; tato pravomoc je svěřena Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, který zároveň projednává většinu přestupků na tomto úseku a ukládá sankce. Státní volební komise figuruje jako odpůrkyně toliko z titulu, že je jí svěřeno vyhlášení celkového výsledku volby prezidenta republiky. Nemůže se tedy nikterak vyjádřit ke skutkovým tvrzením navrhovatele, neboť nedisponuje žádnými informacemi, kterými by je mohla podpořit či vyvrátit.

[6] Odpůrci 1) a 2) zaslali Nejvyššímu správnímu soudu společné vyjádření. Tvrzení navrhovatele považují za naprosto neurčité, nepřiléhavé a nezpůsobilé k hrubému ovlivnění volby prezidenta republiky. Uvádějí, že jim není nic známo o navrhovatelem deklarovaných řetězových e-mailových zprávách. Rovněž jim není známo, zda se uváděný skutek, tj. šíření dezinformací o kandidátovi Jiřím Drahošovi, v navrhovatelem uváděném rozsahu stal, neboť navrhovatel na podporu svých tvrzení nepředkládá žádné relevantní důkazy. Odpůrci nejsou oprávněni hodnotit povahu či věrohodnost navrhovatelem uváděných informací, podotýkají však, že ani ze strany navrhovatele nebyla žádným způsobem prokázána deklarovaná nepravdivost informací, které měly být o kandidátovi prof. Jiřím Drahošovi šířeny.

[7] Pokud by odpůrci 1) a 2) připustili, že k navrhovateli popisovanému skutku skutečně došlo, domnívají se, že takové jednání není v žádném ohledu způsobilé hrubě ovlivnit volbu prezidenta republiky. Pouhý odkaz na statistický údaj o procentuálním počtu obyvatel užívajících elektronickou poštu nikterak neprokazuje skutečný počet obyvatel, ke kterým se případně mohly navrhovatelem uváděné dezinformační zprávy skutečně dostat, a už vůbec neprokazuje míru, do jaké mohli být tito obyvatelé případnými dezinformačními zprávami skutečně ovlivněni. Odpůrci jsou přesvědčeni o tom, že navrhovatel svoji povinnost tvrzení a povinnost důkazní neunesl. Navrhují proto, aby soud volební stížnost zamítl a navrhovateli uložil uhradit odpůrcům 1) a 2) náhradu nákladů řízení.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou v dané volební věci splněny podmínky řízení, a shledal, že návrh obsahuje veškeré zákonem stanovené náležitosti [§ 37 odst. 3 a § 93 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.")], a byl podán osobou oprávněnou (§ 90 odst. 5 s. ř. s.) ve lhůtě sedmi dnů po vyhlášení celkového výsledku volby prezidenta republiky (§ 66 odst. 1 zákona o volbě prezidenta republiky) u věcně a místně příslušného soudu (§ 68 zákona o volbě prezidenta republiky a § 92 s. ř. s.).

[9] Po ověření, že jsou splněny podmínky k projednání a rozhodnutí věci, přistoupil Nejvyšší správní soud k meritornímu posouzení návrhu, přičemž dospěl k závěru, že není důvodný.

[10] Navrhovatel podal návrh na neplatnost volby prezidenta republiky ve smyslu § 66 odst. 2 zákona o volbě prezidenta republiky. Dle daného ustanovení „*Návrh na neplatnost volby prezidenta může podat navrhovatel, má-li za to, že byla porušena ustanovení zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby prezidenta.*"

[11] Jak vyplývá z citované právní úpravy, návrhu na neplatnost volby lze vyhovět pouze tehdy, jestliže soud dospěje k závěru, že byl volební zákon porušen takovým způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby (srov. k tomu přiměřeně usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2004, č. j. Vol 6/2004 - 12, publ. pod č. 354/2004 Sb. NSS, nebo usnesení ze dne 15. 2. 2018, č. j. Vol 16/2018-33). Soud v souladu se svou ustálenou judikaturou k tomu, aby mohl vyhovět návrhu na neplatnost volby prezidenta republiky, používá postup spočívající ve třech krocích. Zjišťuje postupně, zda došlo k (1) nezákonnosti; dále hodnotí (2) vztah mezi touto nezákonností a zvolením kandidáta, jehož zvolení je napadeno, a konečně posuzuje (3) zásadní intenzitu této nezákonnosti, která musí v konkrétním případě dosahovat takového stupně, že pokud by k takovému jednání nedošlo, nebyl by kandidát zvolen.

[12] Navrhovatel namítá, že v rozporu s § 35 odst. 4 zákona o volbě prezidenta republiky, podle něhož volební kampaň musí probíhat „*čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech zveřejňovány nepravdivé údaje*", byla proti kandidátovi prof. Jiřímu Drahošovi vedena dezinformační kampaň šířením tzv. řetězových e-mailů.

[13] Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu je třeba primárně vycházet z předpokladu, že zveřejněné výsledky voleb odpovídají skutečné vůli voličů. Je na navrhovateli, aby předložil důkazy nebo alespoň zvlášť významné indicie o tom, že tomu tak nebylo (viz např. usnesení ze dne 28. 11. 2006, č. j. Vol 82/2006 - 51). Skutečnosti popisované navrhovatelem však takovými indiciemi nejsou.

[14] Za důkaz ani za zvlášť závažnou indicii nelze považovat pouhou informaci o tom, že ve skupině 16+ používá e-mail 70,6 % populace ČR. Tato skutečnost totiž ještě nevypovídá nic o tom, jaká část této populace popisované řetězové e-maily ve skutečnosti obdržela a navrhovatel v této souvislosti žádné konkrétní důkazy nepředkládá.

[15] Odkaz navrhovatele na webové stránky www.popravde.cz, jež mapují lži, které se šíří řetězovými e-maily, je v této souvislosti bezesporu relevantní. Nejvyšší správní soud však podotýká, že tyto stránky se věnují jak dezinformacím týkajícím se Jiřího Drahoše, tak i Miloše Zemana. Ani z obsahu těchto stránek přitom neplyne nic o tom, že by se mělo jednat o problém, který hrubě ovlivnil výsledek volby prezidenta republiky. Navrhovatel ostatně odkaz na tyto webové stránky činí především v souvislosti s tématy jednotlivých dezinformačních e-mailů. Ačkoliv současně konstatuje, že na dezinformace „*kvůli jejich počtu a způsobu šíření nebylo možné odpovídajícím způsobem reagovat*“, žádné důkazy o jejich počtu mimo citované tvrzení neuvádí.

[16] Postačujícím důkazem v projednávané věci pak není ani poukaz na reportáž České televize „Pošli to dál“ v pořadu „168 hodin“, v níž se konstatuje, že několik konkrétních osob tyto řetězové e-maily obdrželo a reportéři odhalili jednoho z jejich autorů. Skutečnost, že několika osobám byly tyto e-maily adresovány, není sama o sobě způsobilá prokázat, že došlo k hrubému ovlivnění výsledku volby.

[17] K šíření dezinformací o volbách a kandidátech prostřednictvím tzv. řetězových emailů a sociálních sítí, Nejvyšší správní soud podotýká, že se jedná o relativně nové prostředky komunikace, které mají zcela jinou podobu a způsob šíření než např. články v tištěných médiích, plakáty a další „tradiční“ způsoby oslovování voličů. Nemají hmotnou podobu, kterou by bylo možno k určitému časovému okamžiku najisto prokázat, a zejména je obtížné zjistit, kdo je jejich původcem a kolik osob se mohlo seznámit s jejich obsahem.

[18] Právě jejich virtuální existence a obtížnost komplexně zmapovat jejich šíření výrazně ztěžuje možnosti navrhovatelů prokázat jejich reálný dopad (o to více za současného zvýšeného důkazního standardu), tj. zda dotyčná zpráva hrubě ovlivnila výsledek voleb, a komu lze její vznik a distribuci přičítat. To ovšem nemůže vést k tomu, aby tato sdělení byla ze soudního přezkumu voleb zcela vyloučena. Je zřejmé, že se jedná o významný zdroj informací, který je a v budoucnu bude při volební kampani rozsáhle využíván. Nelze vyloučit, že by v tomto prostředí, právě díky jeho vlastnostem, mohlo nastat extrémní hrubé porušení zákona, které by bylo důvodem k vyslovení neplatnosti volby.

[19] Soudy na druhou stranu nemohou, i s přihlédnutím k výše uvedeným skutečnostem, na unesení důkazního břemene ze strany navrhovatelů zcela rezignovat. Je však třeba připustit, že obsah virtuálních zpráv šířených prostřednictvím sociálních sítí či jiných prostředků internetu, jejich autorství a rozsah působení bude moci navrhovatel dokázat zpravidla pouze důkazy nepřímými. Při jejich posuzování musí soudy s přihlédnutím k uvedeným odlišnostem aplikovat zejména starší judikaturu uvážlivě a přiměřeně.

[20] Lze tedy uzavřít, že prokázat hrubé ovlivnění výsledku voleb v důsledku virtuálních informací bude možné pouze ve zcela výjimečných případech a klade na navrhovatele velké nároky. Soud je povinen přihlédnout ke zvláštnostem takto šířených zpráv, navrhovatel musí svá tvrzení formulovat v souladu s požadavky zákona a podpořit je co největším množství důkazů, byť nepřímých.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] Nejvyšší správní soud tedy neshledal návrh na vyslovení neplatnosti volby odpůrce 1) prezidentem republiky důvodným, neboť nezjistil již v prvním kroku přezkumného algoritmu namítané porušení zákona, a proto návrh zamítl.

[22] Podle § 93 odst. 4 soudního řádu správního nemá v řízení ve věcech volebních žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Usnesení nabývá právní moci dnem vyvěšení na úřední desce Nejvyššího správního soudu (§ 93 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto usnesení **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 20. února 2018

Tomáš Langášek
předseda senátu